

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 21. decembra 2016*

„Predhodno odločanje — Državne pomoči — Pomoč, ki jo je Kraljevina Belgija izvedla v korist finančnih zadrug iz skupine ARCO — Sistemih zajamčenih vlog — Direktiva 94/19/ES — Področje uporabe — Jamstvena shema, ki štiti deleže fizičnih oseb, ki so družbeniki v zadrukah, ki delujejo v finančnem sektorju — Izključitev — Člena 107 in 108 PDEU — Sklep Komisije, s katerim je pomoč razglašena za nezdružljivo z notranjim trgovom“

V zadevi C-76/15,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče, Belgija) z odločbo z dne 5. februarja 2015, ki je prispela na Sodišče 19. februarja 2015, v postopku

Paul Vervloet,

Marc De Wit,

Edgard Timperman,

Godelieve Van Braekel,

Patrick Beckx,

Marc De Schryver,

Guy Deneire,

Steve Van Hoof,

Organisme voor de financiering van pensioenen Ogeo Fund,

Gemeente Schaarbeek,

Frédéric Ensch Famenne

proti

Ministerraad,

ob udeležbi

Arcofin CVBA,

* Jezik postopka: nizozemščina.

Arcopar CVBA,

Arcoplus CVBA,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, A. Prechal, sodnica, A. Rosas (poročevalec), C. Toader, sodnica, in E. Jarašiūnas, sodnik,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 6. aprila 2016,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za P. Vervloeta, M. De Wita, E. Timpermana, G. Van Braekel, P. Beckxa, M. De Schryverja, G. Deneira in S. Van Hoofa K. Geelen, E. Monard in W. Moonen, odvetniki,
- za Organisme voor de financiering van pensioenen Ogeo Fund J. Bourtembourg in F. Belleflamme, odvetnika,
- za Arcofin CVBA, Arcopar CVBA in Arcoplus CVBA A. Verlinden, R. Martens in C. Maczkovics, odvetniki,
- za belgijsko vlado J.-C. Halleux in C. Pochet, agenta, skupaj s S. Ryelandtom in P. De Bockom, odvetnikoma,
- za Evropsko komisijo P.-J. Loewenthal, L. Flynn in A. Nijenhuis, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 2. junija 2016

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša, prvič, na razlago členov 2 in 3 Direktive 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zjamčenih vlog (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 2, str. 252), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2005/1/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2005 (v nadaljevanju: Direktiva 94/19), in drugič, na veljavnost Sklepa Komisije 2014/686/EU z dne 3. julija 2014 o državni pomoči SA.33927 (12/C) (ex 11/NN), ki jo izvaja Belgija – Jamstvena shema, ki štiti deleže posameznih članov finančnih zadrug (UL 2014, L 284, str. 53, v nadaljevanju: sklep z dne 3. julija 2014) ter na razlago člena 108(3) PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Paulom Vervloetom, Marcom De Witom, Edgardom Timpermanom, Godelieve Van Braekel, Patrickom Beckxom, Marcom De Schryverjem, Guyem Deneirom in Stevom Van Hoofom, Organisme voor de financiering van pensioenen Ogeo Fund (organ za financiranje pokojnin Ogeo Fund), Gemeente Schaarbeek (občina Schaarbeek, Belgija) in Frédéricom Enschom Famennejem na eni strani ter Ministerraad (svet ministrov, Belgija) na drugi zaradi združljivosti jamstvene sheme deležev registriranih zadrug, dejavnih v finančnem sektorju, uvedene na podlagi člena 36/24(1)(1), točka 3, wet tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België (zakon o določitvi temeljnega statuta nacionalne banke Belgije) z dne

22. februarja 1998 (*Belgisch Staatsblad*, 28. marec 1998, str. 9377), kakor je bil spremenjen s koninklijk besluit betreffende de evolutie van de toezichtsarchitectuur voor de financiële sector (kraljevi odlok o izvajanju razvoja struktur nadzora finančnega sektorja) z dne 3. marca 2011 (*Belgisch Staatsblad*, 9. marec 2011, str. 15623) (v nadaljevanju: zakon z dne 22. februarja 1998), z načelom enakosti, ki ga določa belgijska ustava.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 94/19

- 3 Direktiva 94/19 je bila razveljavljena z Direktivo 2014/49/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o sistemih jamstva za vloge (UL 2014, L 173, str. 149). Ker je ta razveljavitev začela veljati 4. julija 2015, se za postopek v glavni stvari še vedno uporablja Direktiva 94/19.

- 4 V prvi, osmi, šestnajsti in sedemnajsti uvodni izjavi Direktive 94/19 je navedeno:

„ker je v skladu s cilji Pogodbe treba pospeševati usklajeni razvoj dejavnosti kreditnih institucij v Skupnosti z odpravo vseh omejitev pravice do ustanavljanja in svobode opravljanja storitev ter hkrati povečati trdnost bančnega sistema in zaščito varčevalcev;

[...]

ker se mora usklajevanje omejiti na glavne vidike sistemov zajamčenih vlog in v zelo kratkem času zagotoviti plačila iz jamstev, izračunana na temelju usklajenega najnižjega obsega;

[...]

ker naj minimalni obseg kritja, predpisan v tej direktivi, na eni strani vključuje čim več vlog v interesu zaščite potrošnika, pa tudi stabilnosti finančnega sistema; ker na drugi strani ne bi bilo primerno predpisati ravni zaščite za celotno Skupnost, ki bi v nekaterih primerih lahko pospeševala nesolidno vodenje kreditnih institucij; ker naj se upoštevajo stroški financiranja takšnih sistemov; ker se zdi primerno določiti, da znaša usklajeni znesek minimalnega kritja 20.000 [EUR]; ker bodo v omejenem obsegu morda potrebni[e] prehodni[e] sporazumi [določbe], ki bodo sistemom omogočili upoštevanje te vrednosti;

ker nekatere države članice ponujajo vlagateljem višja jamstva od usklajene najnižje ravni jamstev iz te direktive; ker ni primerno zahtevati spremembe te točke za takšne sisteme, od katerih so bili nekateri uvedeni šele pred kratkim na temelju Priporočila 87/63/EGS [Komisije z dne 22. decembra 1986 o uvedbi sistemov zajamčenih vlog v Skupnosti (UL 1987, L 33, str. 16)].“

- 5 Člen 1, točki 1 in 4, te direktive je določal:

„V tej direktivi:

1. ‚vloga‘ pomeni kakršen koli pozitivni saldo, ki je posledica sredstev, ostalih na računu, ali začasnih stanj, ki so posledica običajnih bančnih transakcij in jih mora kreditna institucija vrniti po veljavnih pravnih in pogodbenih pogojih, ter kakršen koli dolg, evidentiran s potrdilom, ki ga je izdala kreditna institucija.

Delnice stanovanjskih hipotekarnih družb iz Združenega kraljestva in Irske, razen kapitalskih iz člena 2, se obravnavajo kot vloge.

Obveznice, ki izpolnjujejo pogoje iz člena 22(4) Direktive Sveta 85/611/EGS z dne 20. decembra 1985 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o kolektivnih naložbenih podjemih za vlaganja v prenosljive vrednostne papirje (KNPVP) [(UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 139)], se ne obravnavajo kot vloge.

[...]

[...]

4. ‚kreditna institucija‘ pomeni podjetje, ki se ukvarja s sprejemanjem vlog in drugih vračljivih sredstev od javnosti ter z odobravanjem kreditov za lastni račun“.

6 Člen 2 Direktive 94/19 je določal:

„Naslednje vloge so izključene iz kakršnega koli vračila prek jamstvenih sistemov:

[...]

— vsi instrumenti, ki spadajo pod opredelitev ‚lastna sredstva‘ iz člena 2 Direktive Sveta 89/299/EGS z dne 17. aprila 1989 o lastnih sredstvih kreditnih institucij [(UL 1989, L 124, str. 16)],

[...]“

7 Člen 3(1), prvi pododstavek, Direktive 94/19 je določal:

„Vsaka država članica na svojem ozemlju zagotovi ustanovitev in uradno priznanje enega ali več sistemov zajamčenih vlog. Razen v primerih iz druge alineje in odstavka 4 lahko kreditna institucija, pooblaščen v tisti državi članici na podlagi člena 3 [Prve direktive Sveta 77/780/EGS z dne 12. decembra 1977 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih ustanov (UL 1977, L 322, str. 30)], prevzema vloge le, če je članica takšnega sistema.“

Direktivi 77/780 in 89/299

8 Direktivi 77/780 in 89/299 sta bili razveljavljeni in nadomeščeni z Direktivo 2000/12/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. marca 2000 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 3, str. 272), ki je bila razveljavljena in nadomeščena z Direktivo 2006/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2006 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij (preoblikovano) (UL 2006, L 177, str. 1), ta pa je bila z učinkom od 1. januarja 2014 razveljavljena in nadomeščena z Direktivo 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij, spremembi Direktive 2002/87/ES in razveljavitvi direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES (UL 2013, L 176, str. 338).

9 Člen 1 Direktive 77/780 je določal:

„Za namene te direktive:

— ‚kreditna institucija‘ pomeni podjetje, ki se ukvarja s sprejemanjem vlog in drugih vračljivih sredstev od javnosti ter z odobravanjem kreditov za lastni račun,

[...]"

10 Člen 1(2) Direktive 89/299 je določal:

„V tej direktivi kreditne institucije pomenijo institucije, za katere se uporablja Direktiva [77/780[...], kakor je bila nazadnje spremenjena z [Direktivo Sveta 86/524/EGS z dne 27. oktobra 1986 o spremembi Direktive 77/780/EGS glede seznama trajnih izključitev nekaterih kreditnih institucij (UL 1986, L 309, str. 15)].“

11 Člen 2 Direktive 89/299 je določal:

„1. V skladu z omejitvami iz člena 6 nekonsolidirana lastna sredstva kreditnih institucij sestavljajo naslednje postavke:

(1) kapital po členu 22 Direktive [Sveta] 86/635/EGS [z dne 8. decembra 1986 o letnih računovodskih izkazih in konsolidiranih računovodskih izkazih bank in drugih finančnih institucij (UL 1986, L 372, str. 1)], če je bil vplačan, vključno s presežkom vplačanega kapitala, vendar izključujoč kumulativne prednostne delnice;

[...]"

Direktiva 2006/48

12 Člen 4 Direktive 2006/48, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2009/111/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 (UL 2009, L 302, str. 97) (v nadaljevanju: Direktiva 2006/48) z učinkom od 7. decembra 2009, je določal:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(1) ‚kreditna institucija‘ pomeni: [...] podjetje, katerega dejavnost je sprejemanje depozitov ali drugih vračljivih sredstev od javnosti in dajanje posojil za svoj račun;

[...]"

13 Člen 57, prvi odstavek, Direktive 2006/48 je določal:

„V skladu z omejitvami iz člena 66 nekonsolidirana lastna sredstva kreditnih institucij sestavljajo naslednje postavke:

(a) kapital v smislu člena 22 Direktive 86/635/EGS, če je bil vplačan, vključno s presežkom vplačanega kapitala, in če v celoti pokriva izgube v času rednega poslovanja in je pri stečaju ali likvidaciji uvrščen za vsemi drugimi terjatvami;

[...]"

Direktiva 86/635

14 Člen 22 Direktive 86/635, naslovljen „Obveznosti: postavka 9 – Vpisani kapital“, določa:

„Ta postavka obsega vse zneske ne glede na njihove dejanske oznake, v skladu s pravno obliko institucije po nacionalni zakonodaji štete za lastniški kapital, ki ga vpišejo delničarji ali drugi imetniki.“

Belgijsko pravo

15 Člen 36/24(1) zakona z dne 22. februarja 1998 določa:

„Kralj lahko na podlagi stališča banke, če nenadoma pride do krize na finančnih trgih ali pa do resne nevarnosti sistemske krize, da bi se omejil njen obseg ali posledice:

1. sprejme dopolnilne ali odstopajoče ukrepe od zakona z dne 9. julija 1975 o zavarovalnem nadzoru, od zakona z dne 2. januarja 1991 o trgu javnega dolga in o instrumentih monetarne politike, od zakona z dne 22. marca 1993 o statusu in nadzoru kreditnih institucij, od zakona z dne 6. aprila 1995 o statusu in nadzoru investicijskih družb, od zakona z dne 2. avgusta 2002 o nadzoru nad finančnim sektorjem in finančnimi storitvami, od zvezka VIII, naslov III, poglavje II, oddelek III, zakonika o družbah in od kraljevega odloka št. 62 o deponiranju zamenljivih finančnih instrumentov in o likvidaciji transakcij s temi instrumenti, ki je bil usklajen s kraljevim odlokom z dne 27. januarja 2004;
2. uvede shemo, s katero se odobri državno jamstvo za obveznosti, ki so jih prevzele institucije, ki so pod nadzorom na podlagi zgoraj navedenega zakona in ki jih določi kralj, ali državno jamstvo za nekatere terjatve, ki jih imajo te institucije;
3. uvede shemo, po potrebi z uredbami, ki se sprejmejo v skladu s točko 1, pri čemer je namen sheme, da se družbenikom, ki so fizične osebe, odobri državno jamstvo za vračilo njihovega deleža v kapitalu zadrug, ki so registrirane v skladu s kraljevim odlokom z dne 8. januarja 1962 o določitvi pogojev za registracijo nacionalnih združenih zvez in zadrug, ki so ustanove, ki so pod nadzorom na podlagi zgoraj navedenih zakonov ali katerih premoženje se vsaj do polovice vlaga v take ustanove;

[...]“

16 Člen 3 koninklijk besluit tot uitvoering van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, voor wat betreft de bescherming van de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, en tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (kraljevi odlok o izvajanju zakona z dne 15. oktobra 2008 o ukrepih za spodbujanje finančne stabilnosti in zlasti uvedbi državnega jamstva za dodeljena posojila in druge transakcije, izvedene v okviru finančne stabilnosti, v zvezi z zaščito vlog, življenjskih zavarovanj in kapitala registriranih zadrug ter o spremembi zakona z dne 2. avgusta 2002 o nadzoru nad finančnim sektorjem in finančnimi storitvami) z dne 14. novembra 2008 (*Belgisch Staatsblad*, 17. november 2008, str. 61285), kakor je bil spremenjen s koninklijk besluit (kraljevi odlok) z dne 10. oktobra 2011 (*Belgisch Staatsblad*, 12. oktober 2011, str. 62641) (v nadaljevanju: kraljevi odlok z dne 14. novembra 2008) določa:

„V okviru depozitnega in konsignacijskega urada se uvede sklad, imenovan ‚posebni jamstveni sklad za vloge, življenjska zavarovanja in kapital registriranih zadrug‘.

Kralj ureja organizacijo in delovanje sklada iz pododstavka 1.“

17 Člen 4(3) kraljevega odloka z dne 14. novembra 2008 določa:

„Pri njem lahko na prošnjo sodelujejo zadruge, ki so registrirane v skladu s kraljevim odlokom z dne 8. januarja 1962 o določitvi pogojev za registracijo nacionalnih združenih zvez in zadrug, ki so nadzorovane ustanove iz člena 36/24(2) zakona z dne 22. februarja 1998, ali katerih premoženje se vsaj do polovice vlaga v take ustanove.

Prošnjo iz prvega pododstavka je treba poslati ministru za finance s priporočenim pismom.

[...]“

- 18 Člen 1(1) koninklijk besluit tot toekenning van een garantie tot bescherming van het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen (kraljevi odlok o dodelitvi jamstva za zaščito kapitala registriranih zadrug) z dne 7. novembra 2011 (*Belgisch Staatsblad*, 18. november 2011, str. 68640, v nadaljevanju: kraljevi odlok z dne 7. novembra 2011) določa:

„Na podlagi člena 4(3) kraljevega odloka z dne 14. novembra 2008 je ugodeno prošnji za zaščito kapitala teh zadrug:

— [Arcopar]

— [Arcofin]

— [Arcoplus].

[...]“

- 19 V skladu s členom 3 kraljevega odloka z dne 7. novembra 2011 je ta začel veljati 14. oktobra 2011.

Sklep z dne 3. julija 2014

- 20 V točki 1 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 Evropska komisija poudarja, da je „Belgija [...] z dopisom z dne 7. novembra 2011 [...] Komisijo obvestila, da je vzpostavila jamstveno shemo [...] za zaščito deležev posameznih delničarjev priznanih zadrug, ki so pod bonitetnim nadzorom Nacionalne banke Belgije [...] ali so vložile vsaj polovico svojih sredstev v institucije, ki so pod takim nadzorom (v nadaljnjem besedilu: finančne zadruge)“.

- 21 Točka 8 obrazložitve tega sklepa je del uvoda opisa Komisije, kar zadeva „izvor priglašenega ukrepa“. V njej je navedeno:

„Skupina Dexia je 30. septembra 2008 napovedala povečanje kapitala v višini 6,4 milijarde EUR, ki so ga zagotovili njeni obstoječi delničarji (vključno z ARCO) ter belgijski, francoski in luksemburški organi. Leta 2008, ko je bila Dexii dodeljena državna pomoč, je takratni belgijski minister za finance pred posebno komisijo belgijskega parlamenta, ki je preiskovala razpustitev skupine Dexia [...], pojasnil, da je bila politična odločitev za vzpostavitev zadružne jamstvene sheme sprejeta že septembra in oktobra 2008 po prejemu zahtev za ukrepanje v korist ARCO. Pojasnil je, da je morala vlada, da bi dosegla sporazum o Dexii, hkrati sprejeti odločitev [med drugim] glede družb[e] ARCO [...]. Iz izjav sedanjega belgijskega ministra za finance je prav tako razvidno, da je bila zaveza sprejeta leta 2008 za zagotovitev, da bo družba ARCO sodelovala pri reševanju Dexie [...]“.

- 22 V točki 9 obrazložitve navedenega sklepa Komisija poudarja, da je belgijska vlada 10. oktobra 2008 v sporočilu za javnost služb ministra za finance sporočila, da se je med drugim odločila, da bo za druge finančne produkte, zlasti za deleže finančnih zadrug, dala na voljo sistem, podoben obstoječemu sistemu zajamčenih vlog.

23 V točki 10 obrazložitve tega sklepa je navedeno:

„Predsednik vlade in minister za finance sta 21. januarja 2009 v skupnem sporočilu za javnost potrdila zavezo prejšnje vlade [...] glede uvedbe združne jamstvene sheme [...]. Skupina ARCO je navedeno sporočilo belgijske vlade isti dan objavila na svoji spletni strani. Nasprotno so druge finančne zadrugе izkazale odklonilno stališče do analogije med vlogami in delnicami v finančnih zadrugah, na kateri temelji združna jamstvena shema [...]“

24 V točkah 11 in 15 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 Komisija opisuje zakonodajni postopek, ki je pripeljal do sprejetja priglašene ukrepa, tako:

„(11) Belgijski parlament je 15. oktobra 2008 odobril zakon [...], ki belgijski vladi omogoča, da sprejme ukrepe za ohranjanje finančne stabilnosti. Belgija je 14. novembra 2008 [...] objavila kraljevi odlok, s katerim je zvišala stopnjo kritja sistema zajamčenih vlog za kreditne institucije na 100.000 EUR in hkrati uvedla sistem jamstev za zavarovanja za produkte življenjskega zavarovanja ‚kategorije 21‘. [...]

(12) Belgija je 14. aprila 2009 [...] spremenila zakon z dne 15. oktobra 2008 in s tem vladi omogočila, da s kraljevim odlokom vzpostavi sistem jamstev za vplačani kapital posameznih delničarjev v finančnih zadrugah. Belgijski organi so s kraljevim odlokom z dne 10. oktobra 2011 [...] spremenili kraljevi odlok z dne 14. novembra 2008. Kraljevi odlok z dne 10. oktobra 2011 vsebuje dodatne podrobnosti o združni jamstveni shemi.

[...]

(14) 13. oktobra 2011 so tri zadrugе v skupini ARCO [...] vložile vlogo za sodelovanje v združni jamstveni shemi. Belgijska vlada je s kraljevim odlokom z dne 7. novembra 2011 [...] ugodila njihovi prošnji.

[...]“

25 V točki 80 in naslednjih tega sklepa Komisija predstavlja svojo presojo priglašene ukrepa.

26 Komisija glede določitve upravičencev tega ukrepa v točki 81 obrazložitve navedenega sklepa poudarja, da obstaja pomembna razlika med družbo ARCO, ki zajema registrirane zadrugе Arcopar, Arcoplus in Arcofin (v nadaljevanju skupaj: zadrugе iz skupine ARCO) in ki je od leta 2001 glavna delničarka banke Dexia, in drugimi finančnimi zadrugami, ki bi lahko bile upravičene do sodelovanja v združni jamstveni shemi.

27 V točkah od 82 do 84 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 je navedeno:

„(82) Iz opisa dejstev [...] je razvidno, da je bila združna jamstvena shema od samega začetka prilagojena družbi ARCO, ki se je znašla v težavah zaradi svojih naložb v skupino Dexia. Na koncu je bila ARCO edina finančna zadruga, ki je zaprosila za sodelovanje v ukrepu.

(83) V zvezi z drugimi finančnimi zadrugami Komisija ugotavlja, da je združna jamstvena shema prostovoljna shema, da je Svet ministrov po lastni presoji odločal o sprejetju finančne zadrugе prosilke v združno jamstveno shemo in o pogojih za sprejetje, da nobena druga finančna zadruga ni zaprosila za sodelovanje v združni jamstveni shemi ter da so nekatere finančne zadrugе izkazale odklonilno stališče do sheme. Komisija poleg tega ugotavlja, da nobena druga finančna zadruga ni imela tako velikih težav s svojimi naložbami, kot jih je imela družba ARCO z Dexio.

(84) Zato Komisija ugotavlja, da je družba ARCO edina prava upravičenka zadružne jamstvene sheme, ki je opravljala gospodarske dejavnosti.“

28 V točki 90 obrazložitve tega sklepa Komisija ugotavlja, da je treba objavo in izvajanje zadružne jamstvene sheme deležev zadrug obravnavati kot en ukrep iz razlogov, navedenih v uvodnih izjavah od 85 do 89 navedenega sklepa, in sicer:

„(85) Komisija ugotavlja, da je vlada odločitev glede ukrepa sprejela 10. oktobra 2008 in jo isti dan objavila [...]. Jasno je, da je belgijska vlada odločitev, da bo družbi ARCO dala možnost koriščenja zadružne jamstvene sheme, sprejela v času, ko je bil leta 2008 zasnovan ukrep v korist Dexie [...]. Sporočilo za javnost z dne 21. januarja 2009 je vsebovalo dodatne podrobnosti o ukrepu, po njegovi objavi pa se je začel pravni prenos zaveze vlade.

(86) Komisija je seznanjena z zavezujočim in nedvoumnim izrazjem v sporočilih za javnost z dne 10. oktobra 2008 in 21. januarja 2009, v katerih so bili uporabljeni izrazi, kot sta ‚décidé‘ in ‚lengagement‘, kar je ustvarilo upravičena pričakovanja glede njune izpolnitve.

(87) Poleg tega sta bili sporočili za javnost poslani po uradni poti, in sicer so sporočilo z dne 10. oktobra 2008 poslale službe Ministrstva za finance, sporočilo z dne 21. januarja 2009 pa je bilo poslano v imenu predsednika vlade in ministra za finance. Ponavljanje sporočil za javnost je okrepilo temeljno sporočilo.

(88) Komisija ugotavlja, da je bilo že v času sporočila za javnost z dne 10. oktobra 2008 jasno, da bo zadružna jamstvena shema zasnovana kot razširitev sistema zajamčenih vlog. Sporočilo za javnost z dne 21. januarja 2009 vsebuje dodatne tehnične podrobnosti. Družba ARCO je to sporočilo objavila na svoji spletni strani takoj, ko je bilo objavljeno. Jasno je, da je to storila, da bi pomirila svoje posamezne delničarje. Komisija poleg tega ugotavlja, da je bil ukrep ves čas dosleden, saj se od prve objave 10. oktobra 2008 do končnega kraljevega odloka ni bistveno spremenil.

(89) Sodišče je v svoji sodbi [z dne 19. marca 2013, Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija in drugi ter Komisija/Francija in drugi (C-399/10 P in C-401/10 P EU:C:2013:175),] odločilo, da se lahko objava in dejansko izvajanje ukrepa štejeta za en sam poseg, če to upravičujejo časovno zaporedje, namen objave in izvajanja ter položaj podjetja v času takega posega. Podobno je Belgija v obravnavanem primeru 10. oktobra 2008 sprejela in objavila odločitev o ukrepu, ki je bil pozneje izveden za isti namen v zvezi s prvotno predvidenim upravičencem. Poleg tega je Komisija v svojih odločbah objavo in izvajanje štela za en ukrep ter menila, da je bila prednost pridobljena na dan objave [...]. Dejansko je sedanji belgijski minister za finance zadevni ukrep opredelil kot zavezo, sprejeto leta 2008 [...].“

29 Preizkus obstoja državne pomoči v smislu člena 107(1) PDEU je predstavljen v točkah od 91 do 110 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014. V točki 99 obrazložitve tega sklepa, ki se nanaša na pogoj o uporabi državnih sredstev, je navedeno:

„(99) Glede odgovornosti Belgije za ukrep je jasno, da zadružne jamstvene sheme ni mogoče obravnavati kot prenos [D]irektive [94/19]. [Ta direktiva] določa le, da morajo države članice uvesti sistem zajamčenih vlog za vloge v kreditnih institucijah, in člen 2 navedene direktive izrecno določa, da so vsi instrumenti, ki spadajo pod opredelitev lastnih sredstev kreditnih institucij, izključeni iz vračila prek sistemov zajamčenih vlog. Če se država članica odloči vzpostaviti druge jamstvene sisteme vračil za druge finančne produkte, ta odločitev ne izhaja iz zakonodaje Unije, ampak pomeni pobudo same države članice [...].“

30 V točkah od 101 do 107 obrazložitve tega sklepa, ki se nanašajo na obstoj selektivne prednosti, je navedeno:

- „(101) Ukrep je tudi očitno selektiven. Uporablja se samo za imetnike delnic finančnih zadrug in ne za imetnike naložbenih produktov, ki so jih izdala konkurenčna podjetja. Zato udeleženci na finančnih trgih, ki nudijo konzervativne obvezniške sklade, sklade denarnega trga ali jamstvene vzajemne sklade, svojim strankam niso mogli ponuditi podobnega jamstva. Belgija trdi, da so posamezne delnice finančnih zadrug v bistvu podobne vlogam [...]. Vendar se veliko elementov, na katere se je sklicevala Belgija, ne nanaša na finančne zadruge, ampak na zadruge na splošno. Poleg tega opis delnic finančnih zadrug, ki ga je podala Belgija, ne vsebuje pomembnih informacij, kot so tveganja, povezana z vlaganjem v te instrumente [...], ki niso značilna za vloge.
- (102) Selektivnost ukrepa je jasna tudi, če obravnavo finančnih zadrug primerjamo z obravnavo drugih priznanih nefinančnih zadrug. Belgija se je pri zagovarjanju posebne obravnave posameznih delničarjev finančnih zadrug oprla na zadevo [z dne 8. septembra 2011,] Paint Graphos [in drugi (od C-78/08 do C-80/08, EU:C:2011:550)]. [...]
- (103) Komisija meni, da argumenta Belgije ni mogoče upoštevati, saj se narava prednosti, ki jo zagotavlja obravnavani ukrep, bistveno razlikuje od tiste, ki jo je Sodišče proučilo v zadevi Paint Graphos [in drugi (od C-78/08 do C-80/08)]. Ukrep, ki ga je uvedla Belgija, vključuje zagotovitev pozitivne ugodnosti in ne oprostitve plačila davčne obremenitve ali obveznosti plačila dajatve. Zato za ukrep ni mogoče uporabiti standardne tridelne analize, ki so jo sodišča Unije odobrila za proučitev, ali je davčna ugodnost ali oprostitvev plačila dajatve selektivna.
- (104) Tudi če bi se za obravnavani ukrep uporabila analiza iz zadeve Paint Graphos [in drugi (od C-78/08 do C-80/08, EU:C:2011:550)], so posebnosti ukrepa take, da bi v vsakem primeru ostal selektiven.
- (105) Komisija najprej opozarja, da se zadeva Paint Graphos [in drugi (od C-78/08 do C-80/08)] nanaša na vse proizvodne in delovne zadruge in ne na relativno majhen podsektor, kot so finančne zadruge. Če bi morale biti ‚prave‘ zadruge res deležne posebne obravnave, kot trdi Belgija, bi se morala ta posebna obravnava uporabljati za vse priznane zadruge. Omejena osredotočenost ukrepa na finančne zadruge torej sama po sebi zadostuje za ugotovitev, da je ukrep selektiven.
- (106) Poleg tega Komisija ugotavlja, da se glede na mnenje Belgije zdi, da so si finančne zadruge od 10. oktobra 2008 zaslužile dodatne privilegije. Ugotavlja, da so bile priznane zadruge pred navedenim datumom deležne neke vrste ugodne obravnave zaradi svojega posebnega statusa, in sicer v obliki oprostitve pri viru odtegnjenega davka [...]. Komisija v tem sklepu ne odloča, ali je navedena davčna ugodnost sorazmerna, meni pa, da 10. oktobra 2008 ni bilo nobenega razloga za nenadno uvedbo dodatnega nadomestila ali zaščite za družbe s statusom finančne zadruge.
- (107) Nazadnje, tudi če bi Komisija v skladu s predlogom Belgije opravila analizo iz zadeve [z dne 8. septembra 2011, Paint Graphos in drugi (od C-78/08 do C-80/08, EU:C:2011:550)], meni, da zagotovitev 100-odstotnega jamstva posameznim delničarjem skupine ARCO [...], katere članice so bile družbe z omejeno odgovornostjo, ni mogoče upravičiti. Zaradi narave takih družb, kot jo določajo splošna pravila belgijskega prava gospodarskih družb, bi se morali posamezni delničarji skupine ARCO zavedati, da bi lahko v primeru likvidacije izgubili ves svoj kapital [...]. Poleg tega 100-odstotna zaščita vsega kapitala, ki so ga vpisali posamezni delničarji finančnih zadrug, ni sorazmeren ukrep [...], saj bi bili ti delničarji zaščiteni pred vsakim tveganjem, kar bi podjetjem, katerih delnice imajo v lasti, prineslo neupravičeno prednost [...].“

31 Preizkus izkrivljanja konkurence in dejstva, da je bila prizadeta trgovina med državami članicami, je predstavljen v točkah 108 in 109 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014. V teh uvodnih izjavah je navedeno:

„(108) Zadržna jamstvena shema finančnim zadrugam daje prednost, ki je drugi ponudniki naložbenih produktov za male vlagatelje in druge priznane nefinančne zadruge nimajo. Zaradi ukrepa je lahko družba ARCO dlje časa ohranila svoj tržni delež. Ni utrpela odliva kapitala ali pa je do odliva prišlo pozneje in je bil manjši, kot bi bil v odsotnosti ukrepa. Zato kapital, ki bi bil sicer na voljo za naložbe, ni bil na voljo ostalim ponudnikom, ki so morali tekmovati na podlagi kakovosti svojih storitev in niso mogli računati na združno jamstveno shemo. Zato zadržna jamstvena shema izkrivlja konkurenco [...].

(109) Če država članica podjetju dodeli pomoč, se lahko zato notranja dejavnost ohrani ali poveča, s tem pa se zmanjšajo možnosti podjetij s sedežem v drugih državah članicah za (nadaljnje) uveljavljanje na trgu [...]. Na belgijskem trgu posluje veliko mednarodnih ponudnikov naložbenih produktov, zato ukrep nedvomno vpliva na trgovino v Uniji.“

32 Na podlagi analize, opravljene v točkah od 91 do 109 obrazložitve tega sklepa, Komisija v točki 110 obrazložitve navedenega sklepa ugotavlja, da zadržna jamstvena shema iz postopka v glavni stvari „vključuje državna sredstva, pomeni selektivno prednost za družbo ARCO, izkrivlja konkurenco in vpliva na trgovino znotraj Unije“ ter da „zato izpolnjuje vsa merila državne pomoči“. Komisija tudi meni, da so bili „[v]si navedeni elementi [...] prisotni najpozneje takrat, ko je bil sprejet kraljevi odlok z dne 10. oktobra 2011, vendar je prednost, ki jo je ustvaril ukrep, obstajala že od 10. oktobra 2008, ko so [...] objavili sporočilo o uvedbi tega ukrepa“.

33 V točkah od 111 do 128 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 Komisija presoja združljivost te pomoči z notranjim trgov. V uvodni izjavi 129 tega sklepa ugotavlja, da navedene pomoči „ni mogoče šteti za združljiv[o] z notranjim trgov, saj ni primer[na], potreb[na] ali sorazmer[na] za namene člena 107(3)(b) [PDEU] in ne spada na področje uporabe nobene druge določbe o združljivosti državne pomoči [z notranjim trgov]“.

34 Komisija nazadnje v točki 143 obrazložitve navedenega sklepa ugotavlja, da „je zadržna jamstvena shema državna pomoč v korist družb ARCOPAR, ARCOFIN in ARCOPLUS, ki jo je Belgija nezakonito izvedla v nasprotju s členom 108(3) [PDEU]“. V isti točki obrazložitve meni, da bi „Belgija [...] morala razveljaviti zakonodajo, na kateri temelji zadržna jamstvena shema (zlasti zakon z dne 14. aprila 2009 in kraljevi odlok z dne 10. oktobra 2011), ter od družb ARCOPAR, ARCOFIN in ARCOPLUS zahtevati vračilo pomoči“.

35 Člen 1 sklepa z dne 3. julija 2014 določa, da je „[j]amstvena shema, ki jo je Belgija nezakonito in v nasprotju s členom 108(3) [PDEU] sprejela za finančne zadruge v skupini ARCO, [...] nezdržljiva z notranjim trgov“.

36 Člen 2(1) tega sklepa Kraljevini Belgiji nalaga, naj od upravičencev izterja to pomoč v skladu z izračuni Komisije. Člen 2(4) navedenega sklepa določa, da se „Belgija [...] od datuma uradnega obvestila o tem sklepu še naprej vzdrži kakršnih koli plačil v okviru sheme iz člena 1“.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

37 V razmerah finančne krize in predvsem v okviru dokapitalizacije francosko-belgijske banke Dexia so belgijski organi v skladu s členom 36/24 zakona z dne 22. februarja 1998 uvedli jamstveno shemo, ki določa, da se prek posebnega jamstvenega sklada za vloge, in sicer v višini največ 100.000 EUR, vrnejo sredstva, ki so jih fizične osebe vložile v deleže finančnih zadrug, ki so bile vključene v to jamstveno shemo v primeru insolventnosti teh zadrug. Zadruge iz skupine ARCO, ene glavnih delničark banke

Dexia, so bile na podlagi kraljevega odloka z dne 14. novembra 2008, kakor je bil spremenjen s kraljevim odlokom z dne 10. oktobra 2011, sprejete v to shemo s kraljevim odlokom z dne 7. novembra 2011.

- 38 P. Vervloet, M. De Wit, E. Timperman, G. Van Braekel, P. Beckx, M. De Schryver, G. Deneire, S. Van Hoof, organ za financiranje pokojnin Ogeo Fund, občina Schaarbeek in F. Enschede so pri Raad van State (državni svet v vlogi vrhovnega upravnega sodišča, Belgija) med decembrom 2011 in januarjem 2012 vložili tožbe za razveljavitev kraljevih odlokov z dne 10. oktobra 2011 in 7. novembra 2011. Za to so v bistvu zatrjevali, da je s kraljevima odlokoma kršeno načelo enakosti, ki ga določa belgijska ustava, ker ta odloka uvajata različno obravnavanje delničarjev zadrug, ki so fizične osebe in ki so lahko upravičenci jamstvene sheme, ki je bila uvedena med drugim z navedenima kraljevima odlokoma, in fizičnih oseb, ki so delničarji drugih podobnih družb finančnega sektorja, ki so iz navedene sheme izključeni.
- 39 Raad van State (državni svet v vlogi vrhovnega upravnega sodišča), ki je menilo, da je podlaga navedenih kraljevih odlokov člen 36/24 zakona z dne 22. februarja 1998, da ta zato spadata med omejitve, ki jih je določil sam belgijski zakonodajalec, in da različno obravnavanje izhaja iz zakonske norme, je Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče, Belgija) postavilo več predhodnih vprašanj, ki so se nanašala na združljivost tega člena z belgijsko ustavo.
- 40 Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče) na prvem mestu razkriva, da svet ministrov, da bi upravičil to različno obravnavanje, trdi, da so deleži registrirane zadruge, ki deluje v finančnem sektorju, podobni bančnim vlogam, glede katerih Direktiva 94/19 državam članicam nalaga, da določijo jamstveni sistem. Zadruga iz skupine ARCO, intervenientke v postopku pred Raad van State (vrhovno upravno sodišče), trdijo, da člen 36/24(1), prvi pododstavek, točka 3, zakona z dne 22. februarja 1998 pomeni prenos te direktive, ker imajo deleži zadrug značilnosti varčevalnega produkta.
- 41 V teh okoliščinah predložitveno sodišče meni, da je treba – za ugotovitev, ali bi belgijski zakonodajalec lahko, ne da bi kršil načelo enakosti, ki ga določa belgijska ustava, kralja pooblastil, da uvede sistem, ki je poleg tega, da je namenjen jamstvu bančnih vlog, namenjen tudi jamstvu vrednosti deležev, ki jih ima fizična oseba kot družbenik v registrirani zadrugi, ki deluje v finančnem sektorju – izvedeti, ali je bil ta zakonodajalec pooblaščen ali celo zavezan, da tako ravna na podlagi člena 2 Direktive 94/19, po potrebi ob upoštevanju členov 20 in 21 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) in splošnega načela enakega obravnavanja.
- 42 Na drugem mestu, v zvezi s sklepom Komisije z dne 3. julija 2014 Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče) navaja, da je preizkus morebitne selektivnosti ukrepa za uporabo člena 107 PDEU nekoliko podoben preizkusu spoštovanja načela enakosti in prepovedi diskriminacije, ki ga zagotavlja belgijska ustava. To sodišče pojasnjuje, da so belgijska država in zadruga iz skupine ARCO, ki pred njim izpodbijajo veljavnost tega sklepa, pri Splošnem sodišču Evropske unije vložile tožbe za razglasitev ničnosti navedenega sklepa. Predložitveno sodišče poudarja, da so trditve, ki so jih te zadruga podale pred njim, ponovljene in dopolnjene v okviru ničnostne tožbe, ki so jo vložile pri Splošnem sodišču in na katero so napotile.
- 43 V zvezi s tem te zadruga po navedbah Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče) Komisiji med drugim očitajo kršitev člena 107(1), člena 108(2) in člena 296, drugi odstavek, PDEU ter postopkovnih pravil o dokaznem bremenu in izvajanju dokazov, pri čemer navajajo dva tožbena razloga v zvezi z veljavnostjo dela sklepa z dne 3. julija 2014, v katerem je zadevni ukrep opredeljen kot nova državna pomoč. Trdijo, prvič, da niso bile deležne selektivne prednosti in, drugič, da navedeni ukrep ne more niti izkrivljati ali groziti z izkrivljanjem konkurence niti vplivati na trgovino med državami članicami.

- 44 V okviru prvega tožbenega razloga te zadruga izpodbijajo, prvič, ugotovitev Komisije, da so prejemnice državne pomoči, ki je bila ugotovljena v sklepu z dne 3. julija 2014. Neposredne prejemnice zadevnega ukrepa naj bi bile fizične osebe, ki so družbeniki zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, in banka Dexia, v katero so zadruga iz skupine ARCO vlagale. Pomoč, dodeljeno banki Dexia, pa naj bi odobrila Komisija.
- 45 Zadruga iz skupine ARCO izpodbijajo, drugič, ugotovitev Komisije, da so izjavi z dne 10. oktobra 2008 in z dne 21. januarja 2009 ter kraljevi odlok z dne 7. novembra 2011 samo eno posredovanje države. V zvezi s tem poudarjajo, da v sporočilu za javnost z dne 10. oktobra 2008 niso navedene poimensko.
- 46 Te zadruga izpodbijajo, tretjič, ugotovitev Komisije, da prednost za navedene zadruga izhaja iz tega, da so njihovi družbeniki, fizične osebe, od 10. oktobra 2008 imeli zavarovanje za to, da bo njihove deleže varovala belgijska država. Komisija naj ne bi predložila dokazov v utemeljitev te ugotovitve. Zadevni ukrep naj zadrugam iz skupine ARCO ne bi dajal boljšega dostopa do kapitalskega trga. Izjave belgijske vlade iz leta 2008 in leta 2009 naj ne bi imele nikakršnega vpliva na konkurenčni položaj teh zadrug. Poleg tega naj se Komisija ne bi mogla opreti na domnevo o obstoju prednosti, ker naj jamstvo, ki ga je dodelila belgijska država, ne bi bilo niti neomejeno niti brezplačno.
- 47 Zadruga iz skupine ARCO zatrjujejo, četrtič, da zadevni ukrep sploh ni selektiven. Komisija naj ne bi utemeljila primerjave med finančnimi zadrugami na eni strani ter nefinančnimi zadrugami in drugimi finančnimi družbami na drugi. Navedene zadruga menijo, da Komisija ni dokazala različnega obravnavanja podjetij, ki so v pravno in dejansko primerljivem položaju, in da je kršila obveznost obrazložitve. Položaj finančnih zadrug naj bi bil specifičen, zlasti glede na njihovo lastništvo, ki naj bi ga tvorilo 99 % malih varčevalcev, glede na obstoj dovoljenja, ki naj bi izključevalo vsakršne sume, glede na omejitve dividend, ki jih je mogoče prejeti, in glede na njihovo davčno obravnavanje, ki naj bi bilo primerljivo s tistim, ki velja za dohodke, ustvarjene na podlagi varčevalnih vlog. Vsekakor naj bi bilo morebitno različno obravnavanje utemeljeno z naravo in splošno ureditvijo zadevnega sistema. V zvezi s tem se zadruga iz skupine ARCO sklicujejo na sodbo z dne 8. septembra 2011, Paint Graphos in drugi (od C-78/08 do C-80/08, EU:C:2011:550).
- 48 Navedene zadruga zatrjujejo, petič, da sklep z dne 3. julija 2014 ni pravilno obrazložen. Komisija naj ne bi podala ustrezne obrazložitve glede obstoja prednosti.
- 49 V utemeljitev drugega tožbenega razloga zadruga iz skupine ARCO izpodbijajo, prvič, ugotovitev Komisije, da lahko zadevni ukrep izkrivlja konkurenco. Komisija naj ne bi mogla utemeljeno šteti, da je bil kapital registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, na voljo ponudnikom naložbenih produktov ali nefinančnim registriranim zadrugam. Drugič, te zadruga trdijo, da Komisija ni podkrepila ugotovitve, da je trgovina med državami članicam ogrožena.
- 50 Glede na te trditve se predložitveno sodišče sprašuje o veljavnosti sklepa z dne 3. julija 2014 ob upoštevanju členov 107 in 296 PDEU.
- 51 Navedeno sodišče meni, na tretjem mestu, da bi se bilo treba – če bi Sodišče presodilo, da je ta sklep neveljaven, ker Komisija ni pravilno utemeljila opredelitve sheme iz člena 36/24(1), prvi pododstavek, točka 3, zakona z dne 22. februarja 1998 kot nove državne pomoči – prepričati, da nobeno drugo razlogovanje ne omogoča opredelitve navedene sheme kot nove državne pomoči, o kateri bi morala biti Komisija v skladu s členom 108(3) PDEU obveščena.
- 52 Na četrtem mestu, predložitveno sodišče meni, da če bi Sodišče presodilo, da je sklep z dne 3. julija 2014 veljaven, bi bilo treba določiti datum, od katerega je bila zadevna državna pomoč izvajana. Ta sklep naj tega datuma ne bi izrecno določal. To sodišče v zvezi s tem navaja, prvič, da iz navedenega sklepa izhaja, da je bila zadevna jamstvena shema Komisiji sporočena z dopisom z dne 7. novembra 2011, in drugič, da je kraljevi odlok z dne 3. marca 2011, na podlagi katerega je člen 36/24(1), prvi pododstavek, točka 3, zakona z dne 22. februarja 1998 pridobil zakonodajno vrednost, začel veljati

1. aprila 2011. Če ne bi bilo mogoče šteti, da je bila navedena državna pomoč izvedena na dan sprejetja ali začetka veljavnosti kraljevega odloka z dne 3. marca 2011, bi obstajal dvom o tem, ali belgijska država ni izpolnila obveznosti iz člena 108(3) PDEU. Navedeni člen 36/24(1), prvi pododstavek, točka 3, naj bi namreč kralja pooblaščal le za uvedbo zadevne jamstvene sheme in šele s kraljevim odlokom z dne 7. novembra 2011 naj bi bilo to jamstvo dejansko dodeljeno na podlagi kraljevega odloka z dne 10. oktobra 2011. Poleg tega naj bi obstajali dvomi o tem, ali je Komisija v točki 110 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 lahko ugotovila, da so bili sestavni elementi prisotni najpozneje takrat, ko je bil sprejet kraljevi odlok z dne 10. oktobra 2011, da pa je prednost, ki jo je ustvaril zadevni ukrep, obstajala že od objave sporočila 10. oktobra 2008.

53 Nazadnje, po mnenju Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče) iz sklepa z dne 3. julija 2014 ni jasno razvidno, da je Komisija štela, da je bila zadevna državna pomoč izvedena na dan sprejetja oziroma na dan začetka veljavnosti kraljevega odloka z dne 3. marca 2011 ali pred tema dnevoma, ali da je ta institucija štela, da je bila navedena pomoč izvedena po navedenih dnevih. V prvem primeru bi bilo treba potrditi, da je bilo sprejetje tega kraljevega odloka v nasprotju s členom 108(3) PDEU. V drugem primeru bi bilo treba preveriti, ali je bilo zlasti ob upoštevanju časa, ki je pretekel od začetka veljavnosti navedenega kraljevega odloka do sprejetja kraljevih odlokov za njegovo izvajanje, sprejetje kraljevega odloka z dne 3. marca 2011 v nasprotju s členom 108(3) PDEU, ker se s to določbo zahteva, da je Komisija obveščena „dovolj zgodaj“.

54 V teh okoliščinah je Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje postavilo ta vprašanja:

- „1. Ali je treba člena 2 in 3 Direktive [94/19], po potrebi v povezavi s členoma 20 in 21 [Listine] in splošnim načelom enakosti, razlagati tako, da:
 - (a) državam članicam nalagata, da se jamstvo za deleže registriranih zadrug, dejavnih v finančnem sektorju, zagotavlja na enak način kot za vloge?
 - (b) nasprotujeta temu, da država članica subjektu, katerega naloga je med drugim zagotavljanje jamstva za v tej direktivi omenjene vloge, naloži, da mora prav tako do zneska v višini 100.000 EUR jamčiti za vrednost deležev fizičnih oseb, ki so člani registrirane zadruge, dejavne v finančnem sektorju?
2. Ali je [sklep z dne 3. julija 2014] združljiv s členoma 107 in 296 PDEU, če je z njim jamstvena shema, ki je predmet tega sklepa, označena za novo državno pomoč?
3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen, ali je treba potem člen 107 PDEU razlagati tako, da shema državnega jamstva, ki se prizna fizičnim osebam, ki so družbeniki registriranih zadrug, dejavnih v finančnem sektorju, v smislu člena 36/24(1), prvi pododstavek, točka 3, zakona z dne 22. februarja 1998 [...] pomeni novo državno pomoč, o kateri je treba obvestiti [...] Komisijo?
4. Če je treba drugemu vprašanju pritrditi, ali je potem isti sklep [...] Komisije združljiv s členom 108(3) PDEU, če se razlaga tako, da se v njem izhaja iz tega, da je bila sporna državna pomoč izvedena pred 3. marcem 2011 ali pred 1. aprilom 2011 ali na enega od teh dveh datumov, ali obratno, če se razlaga tako, da se v njem izhaja iz tega, da je bila zadevna državna pomoč izvedena po teh datumih?
5. Ali je treba člen 108(3) PDEU razlagati tako, da državi članici prepoveduje sprejetje ukrepa, kakršen je tisti v členu 36/24(1), točka 3, zakona z dne 22. februarja 1998 [...], če se na podlagi tega ukrepa izvede državna pomoč ali če ta ukrep pomeni državno pomoč, ki je že bila izvedena, in [...] Komisija o tej državni pomoči še ni bila obveščena?
6. Ali je treba člen 108(3) PDEU razlagati tako, da državi članici prepoveduje, da brez predhodne obvestitve [...] Komisije sprejme ukrep, kakršen je tisti v členu 36/24(1), točka 3, zakona z dne 22. februarja 1998 [...], če ta ukrep pomeni državno pomoč, ki še ni bila izvedena?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost vprašanj za predhodno odločanje

- 55 Nekateri udeleženci iz člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije, ki so Sodišču predložili stališča, so izrazili dvome o dopustnosti vprašanj, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, ker naj ta ne bi bila povezana s predmetom spora o glavni stvari. Ker ta spor spada zgolj na področje uporabe belgijskega ustavnega prava, naj se Direktiva 94/19 ter člena 107 in 108 PDEU zanj namreč ne bi uporabljala.
- 56 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, ki ga določa člen 267 PDEU, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, pristojno, da ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče načeloma dolžno odločati, če se predložena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije (sodbi z dne 15. januarja 2013, Križan in drugi, C-416/10, EU:C:2013:8, točka 53, in z dne 5. marca 2015, Banco Privado Português in Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 57 Iz tega je razvidno, da se predpostavlja upoštevnost vprašanj o pravu Unije. Sodišče lahko zavrne odločanje o vprašanju za predhodno odločanje, ki ga postavi nacionalno sodišče, samo če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, da bi lahko na zastavljena vprašanja dalo koristne odgovore (sodbi z dne 15. januarja 2013, Križan in drugi, C-416/10, EU:C:2013:8, točka 54, in z dne 30. maja 2013, Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 58 V obravnavani zadevi je iz predložitvene odločbe razvidno, da Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče) odloča o vprašanju, ali je s členom 36/24(1), prvi pododstavek, točka 3, zakona z dne 22. februarja 1998 kršeno načelo enakosti in prepovedi diskriminacije, ki ga zagotavljata člena 10 in 11 belgijske ustave, ker uvaja različno obravnavanje fizičnih oseb, ki so delničarji registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, in fizičnih oseb, ki so delničarji drugih družb, ki delujejo v tem sektorju.
- 59 Kot pa je v bistvu poudarila generalna pravobranilka v točkah 30 in 31 sklepnih predlogov, je tako iz te odločbe kot iz odgovora predložitvenega sodišča na zahtevo za podrobnejše podatke, ki jo je nanj naslovalo Sodišče na podlagi člena 101 Poslovnika Sodišča, razvidno, da predložitveno sodišče meni, da mora, preden odloči o tem, ali je z belgijsko ustavo združljiva jamstvena shema – v korist deležev fizičnih oseb, ki so družbeniki registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju – ki je bila odobrena s členom 36/24(1), prvi pododstavek, točka 3, zakona z dne 22. februarja 1998, preveriti združljivost te določbe s pravom Unije. Če bi se tako izkazalo, da je jamstveno shemo iz postopka v glavni stvari nalagala Direktiva 94/19, bi lahko bilo različno obravnavanje fizičnih oseb, ki so delničarji registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, na eni strani in fizičnih oseb, ki so delničarji drugih družb, ki delujejo v tem sektorju, na drugi upravičeno. Če pa bi se izkazalo, nasprotno, da pravo Unije taki jamstveni shemi nasprotuje, ker ta ni združljiva z določbami Direktive 94/19 ali s členoma 107 in 108 PDEU, različno obravnavanje teh delničarjev ne bi moglo biti upravičeno.
- 60 V teh okoliščinah ni očitno, da razlaga prava Unije, za katero je zaprosilo predložitveno sodišče, nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora.
- 61 Zato je treba vprašanja, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, šteti za dopustna.

Prvo vprašanje

- 62 Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člena 2 in 3 Direktive 94/19, po potrebi v povezavi s členoma 20 in 21 Listine in splošnim načelom enakega obravnavanja, razlagati tako, da državam članicam nalagata, da sprejmejo jamstveno shemo deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, in če je odgovor nikalen, ali nasprotujeta temu, da država članica sprejme tako shemo.
- 63 Člen 3(1), prvi pododstavek, Direktive 94/19 zato državam članicam nalaga, naj na svojem ozemlju zagotovijo ustanovitev in uradno priznanje enega ali več sistemov zjamčenih vlog.
- 64 Za presojo obsega obveznosti, ki jo ta določba nalaga državam članicam, in za ugotovitev, ali ta obveznost vključuje obveznost sprejetja jamstvene sheme za deleže registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, je treba preučiti, ali ti deleži spadajo na stvarno in osebno področje uporabe Direktive 94/19.
- 65 Na prvem mestu, v zvezi s stvarnim področjem uporabe Direktive 94/19 je že iz naslova te direktive razvidno, da se ta nanaša na sisteme zjamčenih „vlog“. V skladu s členom 1, točka 1, prvi pododstavek, navedene direktive „vloga“ v tej direktivi pomeni, na eni strani, kakršen koli pozitivni saldo, ki je posledica sredstev, ostalih na računu, ali začasnih stanj, ki so posledica običajnih bančnih transakcij in jih mora kreditna institucija vrniti po veljavnih pravnih in pogodbenih pogojih, ter na drugi strani, kakršen koli dolg, evidentiran s potrdilom, ki ga je izdala ta institucija.
- 66 Iz spisa, ki ga ima na voljo Sodišče, pa je razvidno, da deleži družb, kakršni so deleži registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, iz postopka v glavni stvari, v tej opredelitvi niso zajeti. Kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 40 sklepnih predlogov, je namreč očitno, da gre pri teh deležih v bistvu za udeležbo na lastnem kapitalu družbe, medtem ko se vloge iz Direktive 94/19 od njih razlikujejo po tem, da spadajo pod dolžniški kapital kreditne institucije.
- 67 Poleg tega, medtem ko je treba vloge v skladu z opredelitvijo iz člena 1, prvi odstavek, Direktive 94/19 vrniti po veljavnih pravnih in pogodbenih pogojih, znesek, ki ga v primeru izstopa prejme imetnik deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, iz postopka v glavni stvari, odraža gibanje donosa teh zadrug. Pridobitev teh deležev je tako bolj podobna pridobitvi delnic v družbi, glede katerih Direktiva 94/19 ne določa nikakršnega jamstva, kot pa vplačilu na bančni račun.
- 68 Poleg tega, v nasprotju s tem, kar očitno meni belgijska vlada, deleži registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršni so ti v postopku v glavni stvari, niso primerljivi z delnicami v britanskih ali irskih stanovanjskih hipotekarnih družbah, ki se štejejo za vloge v skladu s členom 1, točka 1, drugi odstavek, Direktive 94/19.
- 69 Prvič, ta posebna razširitev pojma „vloga“ se namreč že glede na svoje besedilo nanaša izključno na delnice britanskih ali irskih stanovanjskih hipotekarnih družb, ne pa na deleže registriranih belgijskih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju. Iz nobenega elementa besedila ali razvoja člena 1, točka 1, drugi odstavek, Direktive 94/19 ni razvidno, da bi ta določba zajemala druge instrumente, in ne le tistih, ki so v njej izrecno navedeni. Drugič, navedena določba iz navedene razširitve izrecno izključuje delnice stanovanjskih hipotekarnih družb, ki so kapitalske. Deleži registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršni so ti v postopku v glavni stvari, pa so, kot je razvidno iz točke 66 te sodbe, udeležba v lastnem kapitalu družbe.
- 70 Na drugem mestu, v zvezi z osebnim področjem uporabe Direktive 94/19 je treba poudariti, da je obema vrstama vlog iz člena 1, točka 1, prvi odstavek, te direktive skupno to, da so bile vplačane pri kreditni instituciji. Da bi se deleži registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, lahko šteli za „vloge“ v smislu Direktive 94/19, je zato vsekakor nujno to, da se te zadruge lahko štejejo za „kreditne institucije“ v smislu te direktive.

- 71 V zvezi s tem člen 1, točka 4, Direktive 94/19 pojem „kreditna institucija“ opredeljuje tako, da se nanaša na podjetje, ki se ukvarja s sprejemanjem vlog in drugih vračljivih sredstev od javnosti ter z odobravanjem kreditov za lastni račun. Niti iz predložitvene odločbe niti iz stališč, predloženih Sodišču, pa ni razvidno, da bi bila dejavnost navedenih zadrug odobravanje kreditov za lastni račun. Ni razvidno, da bi te zadruge prejemale vloge javnosti ali da bi redno, tako kot banke, odobravale kredite za lastni račun.
- 72 Iz tega izhaja, da deleži registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršni so ti v postopku v glavni stvari, načeloma ne spadajo niti na stvarno niti na osebno področje uporabe Direktive 94/19. Zato ni mogoče šteti, da člen 3(1), prvi pododstavek, Direktive 94/19 državam članicam nalaga obveznost, da sprejmejo jamstveno shemo deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari.
- 73 Te ugotovitve ni mogoče ovreči ob upoštevanju splošnega načela enakega obravnavanja, ki ga je predložitveno sodišče prav tako omenilo v prvem vprašanju.
- 74 V zvezi s tem je Sodišče razsodilo, da je načelo enakega obravnavanja splošno načelo prava Unije, določeno v členih 20 in 21 Listine, ki zahteva, da se podobni položaji ne obravnavajo različno in da se različni položaji ne obravnavajo enako, razen če je tako obravnavanje objektivno utemeljeno (glej zlasti sodbo z dne 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals in Akros Chemicals/Komisija in drugi, C-550/07 P, EU:C:2010:512, točki 54 in 55 ter navedena sodna praksa).
- 75 Vendar kot izhaja iz točk od 65 do 72 te sodbe in kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 49 sklepnih predlogov, se deleži registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari, z vidika predmeta zajamčenih vlog v pravu Unije bistveno razlikujejo od vlog pri kreditnih institucijah, tudi če z marsikaterega vidika – na primer glede na njihovo obdavčitev, urejenost v belgijski državi in priljubljenost v javnosti – morda spominjajo na klasične varčevalne produkte.
- 76 Zato je treba preučiti vprašanje, ali Direktiva 94/19 nasprotuje temu, da država članica sprejme jamstveno shemo v zvezi z deleži registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari.
- 77 V zvezi s tem je treba poudariti, da so v skladu s členom 2, druga alineja, Direktive 94/19 iz kakršnega koli vračila prek jamstvenih sistemov izključeni vsi instrumenti, ki spadajo pod opredelitev „lastna sredstva“ iz člena 2 Direktive 89/299.
- 78 Člen 2 Direktive 89/299 pa se nanaša le na nekonsolidirana lastna sredstva „kreditnih institucij“, ki so na podlagi člena 1(2) te direktive z napotitvijo na člen 1 Direktive 77/780, kakor je bila spremenjena z Direktivo 86/524, opredeljena kot podjetja, katerih dejavnost je prejemanje vlog ali drugih vračljivih sredstev od javnosti in odobravanje kreditov za lastni račun. Ta opredelitev se poleg tega ujema s tisto iz člena 1, točka 4, Direktive 94/19.
- 79 Vendar kot je razvidno iz točke 71 te sodbe, registrirane zadruge, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršne so te iz postopka v glavni stvari, z navedeno opredelitvijo kreditnih institucij niso zajete.
- 80 V tem kontekstu je treba poudariti, da se člen 57 Direktive 2006/48, ki je nadomestila Direktivo 89/299, nanaša tudi na nekonsolidirana lastna sredstva „kreditnih institucij“, ki so v členu 4, točka 1, prve od navedenih direktiv prav tako opredeljene enako kot kreditne institucije iz Direktive 94/19.
- 81 V teh okoliščinah ni razvidno, da bi bilo zgolj dejstvo, da se sistem zajamčenih vlog, kakršen je ta, ki ga določa belgijsko pravo, razširi na deleže registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari, nezdružljivo s členom 2, druga alineja, Direktive 94/19.

- 82 To razlago potrjuje okoliščina, da Direktiva 94/19, kot je razvidno iz njene osme, šestnajste in sedemnajste uvedne izjave, zgolj minimalno usklajuje področje zajamčenih vlog.
- 83 Čeprav določbe Direktive 94/19 državam članicam torej ne preprečujejo, da sistem zajamčenih vlog, ki ga določa njihovo nacionalno pravo, v skladu z navedenimi določbami razširijo na deleže registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, ta razširitev ne more ogroziti praktične učinkovitosti sistema zajamčenih vlog, katerega uvedbo jim navedena direktiva nalaga (glej v tem smislu sodbo z dne 23. novembra 2006, Lidl Italia, C-315/05, EU:C:2006:736, točka 48), niti kršiti določb Pogodbe DEU, zlasti členov 107 in 108 PDEU.
- 84 Kot je v bistvu poudarila generalna pravobranilka v točki 58 sklepnih predlogov, ni mogoče izključiti, da bi bila praktična učinkovitost zajamčenih vlog, ki jih nalaga pravo Unije, ogrožena, če bi država članica svojemu nacionalnemu sistemu zajamčenih vlog naložila veliko tveganj, ki ne bi imela neposredne zveze z namenom tega sistema. Kolikor večja so namreč tveganja, ki se zavarujejo, toliko bolj se zmanjša jamstvo za vloge in toliko manj lahko sistem zajamčenih vlog – pri enakih sredstvih – prispeva k uresničevanju dvojnega cilja Direktive 94/19, ki je, kot je razvidno iz njene prve uvedne izjave, varčevalcem zagotoviti jamstvo v primeru nerazpoložljivosti vlog, zaupanih kreditnim institucijam, in povečati trdnost bančnega sistema (glej v tem smislu sodbo z dne 2. septembra 2015, Surmačs, C-127/14, EU:C:2015:522, točka 21).
- 85 Zato mora predložitveno sodišče preveriti, ali lahko sprejetje jamstvene sheme v zvezi z deleži registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari, ogrozi praktično učinkovitost sistema zajamčenih vlog, ki ga določa belgijsko pravo v skladu z Direktivo 94/19.
- 86 V zvezi s tem mora predložitveno sodišče upoštevati zlasti okoliščino, da sprejetje te sheme v zvezi z deleži registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari, v obravnavani zadevi velikemu številu majhnih vlagateljev omogoča upravičenost do belgijskega sistema zajamčenih vlog, in okoliščino, da zadruge iz skupine ARCO, ki so se vključile v ta sistem zajamčenih vlog malo pred uveljavljanjem jamstva, ki ga ta določa, v preteklosti niso prispevale k financiranju tega sistema.
- 87 Ob upoštevanju vseh navedenih preudarkov je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člena 2 in 3 Direktive 94/19 razlagati tako, da državam članicam ne nalagata, da sprejmejo jamstveno shemo deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, pa tudi ne nasprotujeta temu, da država članica tako shemo sprejme, če ta shema ne ogroža praktične učinkovitosti sistema zajamčenih vlog, katerega uvedbo ta direktiva nalaga državam članicam, kar mora preveriti predložitveno sodišče, in če je ta shema v skladu s Pogodbo DEU, zlasti s členoma 107 in 108 PDEU.

Drugo vprašanje

- 88 Predložitveno sodišče želi z drugim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je sklep z dne 3. julija 2014 v nasprotju s členom 107 PDEU in s členom 296 PDEU, ker je v tem sklepu jamstvena shema deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, iz postopka v glavni stvari opredeljena kot nova državna pomoč.
- 89 Na prvem mestu, v zvezi s členom 107 PDEU je treba spomniti, da morajo biti v skladu z ustaljeno sodno prakso za opredelitev državne pomoči v smislu te določbe izpolnjeni vsi naslednji pogoji. Prvič, ukrep mora biti državen ali iz državnih sredstev. Drugič, ta intervencija mora biti taka, da prizadene trgovino med državami članicami. Tretjič, pomeniti mora prednost za prejemnika. Četrtič, izkrivljati

mora konkurenco ali groziti z izkrivljanjem konkurence (glej zlasti sodbi z dne 10. junija 2010, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-140/09, EU:C:2010:335, točka 31, in z dne 29. marca 2012, *3M Italia*, C-417/10, EU:C:2012:184, točka 37).

- 90 Čeprav dejstvo, da je jamstveno shemo deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, iz postopka v glavni stvari mogoče pripisati državi in da ta uporabi državna sredstva, kot tako ni sporno, pa zadruga iz skupine ARCO in belgijska vlada menijo, da ostali trije pogoji, ki omogočajo, da se ta jamstvena shema opredeli kot „državna pomoč“, niso izpolnjeni. Izpodbijajo namreč dejstvo, da navedena shema daje selektivno prednost zadrugam iz skupine ARCO, da je z njo prizadeta trgovina med državami članicami in da izkrivlja konkurenco. Zato je treba preučiti, ali so ti trije pogoji izpolnjeni, da se ugotovi, ali je Komisija lahko to shemo v sklepu z dne 3. julija 2014 upravičeno opredelila kot „državno pomoč“.
- 91 Glede pogoja v zvezi s prednostjo, ki jo jamstvena shema deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, v postopku v glavni stvari daje zadrugam iz skupine ARCO, je treba ugotoviti, prvič, da je Komisija v točkah od 82 do 84 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 menila, da je skupina ARCO edina prava upravičenka te sheme.
- 92 Po mnenju zadrug iz skupine ARCO pa jim navedena shema ne koristi, temveč je njen namen dajanje prednosti fizičnim osebam, družbenikom registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, in banki Dexia, pri čemer je bila ta skupina ena glavnih delničark te banke in naj bi k njenemu reševanju prispevala jamstvena shema deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, iz postopka v glavni stvari.
- 93 V zvezi s tem je treba opozoriti, da se za pomoč štejejo vsi državni ukrepi v kateri koli obliki, ki lahko neposredno ali posredno dajejo prednost podjetjem ali ki jih je treba obravnavati kot gospodarsko korist, ki je upravičeno podjetje v normalnih tržnih razmerah ne bi dobilo (glej zlasti sodbi z dne 8. maja 2013, *Libert in drugi*, C-197/11 in C-203/11, EU:C:2013:288, točka 83, ter z dne 3. aprila 2014, *Francija/Komisija*, C-559/12 P, EU:C:2014:217, točka 94 in navedena sodna praksa).
- 94 Kot pa je navedla generalna pravobranilka v točkah od 74 do 76 sklepnih predlogov, ni nobenega dvoma o tem, da je skupina ARCO v prednosti zaradi jamstvene sheme deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, v postopku v glavni stvari, za pristop h kateri so zadruga iz skupine ARCO sicer – v nasprotju z ostalimi registriranimi zadrugami, ki delujejo v finančnem sektorju – same zaprosile in zato dosegle upravičenost. S to jamstveno shemo je bila namreč skupina ARCO zaščitena pred nevarnostjo bega zasebnih vlagateljev iz zadrug te skupine, hkrati pa je lahko kot glavna delničarka prispevala k dokapitalizaciji banke Dexia.
- 95 Okoliščina, da so tudi druge zainteresirane osebe, in sicer posamezniki, ki so imetniki deležev zadrug iz skupine ARCO, in banka Dexia lahko bile upravičene do nekaterih prednosti na podlagi navedene jamstvene sheme, ne more izključiti tega, da je treba navedeno skupino šteti za upravičenko te sheme.
- 96 Drugič, opozoriti je treba, da člen 107(1) PDEU prepoveduje pomoči „z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga“, torej selektivne pomoči (sodbi z dne 28. julija 2011, *Mediaset/Komisija*, C-403/10 P, neobjavljena, EU:C:2011:533, točka 36, in z dne 14. januarja 2015, *Eventech*, C-518/13, EU:C:2015:9, točka 54).
- 97 V obravnavani zadevi je Komisija sicer v točki 101 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 štela, da je jamstvena shema deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, v postopku v glavni stvari „očitno selektiven“ ukrep, toda zadruga iz skupine ARCO selektivnost te jamstvene sheme izpodbijajo.

- 98 V zvezi s tem iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da člen 107(1) PDEU nalaga, naj se ugotovi, ali je nacionalni ukrep v okviru dane pravne ureditve tak, da daje prednost „posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga“ v primerjavi z drugimi, ki so glede na cilj, ki ga uresničuje zadevna ureditev, v primerljivem dejanskem in pravnem položaju (sodbe z dne 28. julija 2011, Mediaset/Komisija, C-403/10 P, neobjavljena, EU:C:2011:533, točka 36; z dne 14. januarja 2015, Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, točka 55; z dne 21. decembra 2016, Komisija/Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, točka 41, in z dne 21. decembra 2016, Komisija/World Duty Free Group in drugi, C-20/15 P in C-21/15 P, točka 54).
- 99 Kot je razvidno iz točk od 65 do 83 te sodbe, je Kraljevina Belgija sistem zajamčenih vlog, ki ga določa belgijsko pravo, razširila na deleže registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari. Upravičenost do tega sistema zajamčenih vlog daje tem zadrugam gospodarsko prednost pred drugimi gospodarskimi subjekti, ki prodajajo svoje deleže v obliki delnic in ki niso upravičeni do tega sistema zajamčenih vlog.
- 100 Kot pa je v bistvu poudarila generalna pravobranilka v točki 81 sklepnih predlogov, so registrirane zadruge, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršne so zadruge iz skupine ARCO – glede na cilj sistema zajamčenih vlog, ki je, kot je razvidno iz prve uvodne izjave Direktive 94/19, v bistvu varčevalcem zagotoviti jamstvo v primeru nerazpoložljivosti vlog, zaupanih kreditnim institucijam, in povečati trdnost bančnega sistema – kljub nekaterim posebnostim, ki izhajajo iz pravne oblike navedenih zadrug, v primerljivem dejanskem in pravnem položaju kot ostali gospodarski subjekti – naj gre za zadruge ali ne – ki prodajajo svoje deleže v obliki delnic, tako da javnosti dajejo na voljo vrsto naložbe, ki ni zajeta s sistemom zajamčenih vlog.
- 101 Zato razširitev jamstvene sheme, ki jo določa belgijsko pravo, na deleže registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, učinkuje tako, da tem zadrugam daje gospodarsko prednost pred ostalimi gospodarskimi subjekti, ki so glede na cilj navedene sheme v dejansko in pravno primerljivem položaju kot navedene zadruge, in je zato selektivna.
- 102 Glede pogojev v zvezi z vplivom jamstvene sheme deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, iz postopka v glavni stvari na trgovino med državami članicami in v zvezi z izkrivljanjem konkurence, ki ga lahko povzroči ta shema, je treba spomniti, da pri opredelitvi nacionalnega ukrepa kot državne pomoči ni treba ugotavljati stvarnega vpliva pomoči na trgovino med državami članicami niti dejanskega izkrivljanja konkurence, ampak je treba le preučiti, ali ta pomoč lahko vpliva na to trgovino in izkrivi konkurenco (sodbe z dne 29. aprila 2004, Italija/Komisija, C-372/97, EU:C:2004:234, točka 44; z dne 15. decembra 2005, Unicredito Italiano, C-148/04, EU:C:2005:774, točka 54, in z dne 19. marca 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, točka 54).
- 103 V obravnavani zadevi je na eni strani razvidno, da je Komisija v točki 108 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 lahko štela, da je zaradi jamstvene sheme iz postopka v glavni stvari skupina ARCO lahko zaradi ukrepa dlje časa ohranila svoj tržni delež in ni utrpela odliva kapitala oziroma je do odliva prišlo pozneje in je bil manjši, kot bi bil, če ne bi bila upravičena do te sheme, ter da drugim ponudnikom, ki so se morali s konkurenco spopasti zgolj z opiranjem na lastne zasluge in ki niso mogli računati na navedeno jamstveno shemo, ni bil na voljo kapital, ki bi sicer bil na voljo za naložbe.
- 104 Na drugi strani, kadar pomoč države članice okrepi položaj enega podjetja v razmerju do drugih konkurenčnih podjetij v trgovini med državami članicami, se šteje, da pomoč na ta podjetja vpliva (glej zlasti sodbi z dne 10. januarja 2006, Cassa di Risparmio di Firenze in drugi, C-222/04, EU:C:2006:8, točka 141, in z dne 8. maja 2013, Libert in drugi, C-197/11 in C-203/11, EU:C:2013:288, točka 77). V zvezi s tem ni nujno, da je upravičeno podjetje udeleženo pri trgovini med državami članicami. Kadar namreč država članica dodeli pomoč podjetju, lahko s tem ohrani ali poveča njegovo

notranjo dejavnost, tako da zmanjša možnosti podjetij s sedeži v drugih državah članicah, da vstopijo na trg te države članice (sodba z dne 8. maja 2013, Libert in drugi, C-197/11 in C-203/11, EU:C:2013:288, točka 78 in navedena sodna praksa).

- 105 Sodišče je tudi ugotovilo, da okoliščina, da se je v gospodarskem sektorju, kot je sektor finančnih storitev, odvil pomemben proces liberalizacije na ravni Unije, ki je zaostril konkurenco, ki je že izhajala iz prostega pretoka kapitala, določenega s Pogodbo, lahko še okrepi dejanski ali potencialni vpliv pomoči na trgovino med državami članicami (glej v tem smislu sodbi z dne 10. januarja 2006, Cassa di Risparmio di Firenze in drugi, C-222/04, EU:C:2006:8, točki 142 in 145, in z dne 5. marca 2015, Banco Privado Português in Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, točka 51).
- 106 Okoliščina, na katero se sklicujejo belgijska vlada in zadruga iz skupine ARCO, in sicer da je vrednost deležev v lasti fizičnih oseb, ki so družbeniki zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, na splošno majhna, ne more izključiti tega, da jamstvena shema iz postopka v glavni stvari izkrivlja konkurenco in vpliva na trgovino med državami članicami.
- 107 Učinke jamstvene sheme iz postopka v glavni stvari na konkurenco in trgovino med državami članicami je treba namreč presojati glede na celoto vseh deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, ki ga shema zajema, in ne glede na zavarovani kapital vsakega družbenika, ki je fizična oseba. V skladu s sodno prakso Sodišča sorazmerno majhen obseg pomoči ali sorazmerna majhnost podjetja, ki prejme pomoč, namreč nikakor *a priori* ne izključujeta možnosti, da bi bila trgovina med državami članicami prizadeta (sodbi z dne 24. julija 2003, Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, točka 81, in z dne 14. januarja 2015, Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, točka 68).
- 108 Iz tega izhaja, da je Komisija lahko upravičeno štela, da sta bila pogoja, povezana z izkrivljanjem konkurence in s tem, da je prizadeta trgovina med državami članicami, v obravnavani zadevi izpolnjena.
- 109 Na drugem mestu, predložitveno sodišče v zvezi s členom 296 PDEU v bistvu sprašuje, ali je opredelitev jamstvene sheme iz postopka v glavni stvari kot „državna pomoč“ v smislu člena 107(1) PDEU v sklepu z dne 3. julija 2014 zadostno obrazložena.
- 110 Kot je razvidno iz ustaljene sodne prakse Sodišča, mora biti obrazložitev, ki se zahteva s členom 296 PDEU, prilagojena vrsti obravnavanega akta ter mora jasno in nedvoumno izražati razlogovanje institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko zainteresirane osebe seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in da lahko pristojno sodišče opravi nadzor (sodbi z dne 15. aprila 2008, Nuova Agricast, C-390/06, EU:C:2008:224, točka 79, ter z dne 5. marca 2015, Banco Privado Português in Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, točka 44).
- 111 Ker se za opredelitev kot „državna pomoč“ v smislu člena 107(1) PDEU zahteva izpolnjevanje vseh pogojev, določenih v tej določbi, morajo biti v sklepu Komisije, v katerem je uporabljena taka opredelitev, navedeni razlogi, iz katerih ta institucija meni, da zadevni državni ukrep izpolnjuje vse navedene pogoje (sodba z dne 5. marca 2015, Banco Privado Português in Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, točka 45 in navedena sodna praksa).
- 112 V obravnavani zadevi sklep z dne 3. julija 2014 te zahteve izpolnjuje.
- 113 Ugotoviti je namreč treba, da je ta sklep pravno zadostno obrazložen, ker so v njem v točkah od 91 do 110 obrazložitve jasno in nedvoumno navedeni razlogi, iz katerih je Komisija presodila, da so bili vsi pogoji iz člena 107(1) PDEU v obravnavani zadevi izpolnjeni.

- 114 V tem kontekstu je treba opozoriti, da se ne zahteva, da morajo biti v obrazložitvi natančno navedeni vsi upoštevni dejanski in pravni elementi, saj je treba za odgovor na vprašanje, ali obrazložitev akta izpolnjuje zahteve iz člena 296 PDEU, presojati ne le njegovo besedilo, ampak tudi sobesedilo in celoto pravnih pravil, ki urejajo zadevno področje (glej v tem smislu sodbi z dne 24. novembra 2005, Italija/Komisija, C-138/03, C-324/03 in C-431/03, EU:C:2005:714, točka 55, ter z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 94).
- 115 Kot je poudarila Komisija, je poleg tega očitno, da je namen nekaterih trditev, ki so jih navedle zadrage iz skupine ARCO v utemeljitev domnevnega neobstoja obrazložitve, kakor so navedene v predložitveni odločbi, izpodbijanje utemeljenosti sklepa z dne 3. julija 2014, in ne njegove obrazložitve. Enako velja za trditve, ki so jo te zadrage navedle proti sodni praksi, na katero se je sklicevala Komisija v utemeljitev obstoja prednosti, pa tudi za trditve, ki so jih navedene zadrage navedle v zvezi s pogoji, povezanimi z izkrivljanjem konkurence in s tem, da je bila prizadeta trgovina med državami članicami.
- 116 Sodišče pa je razsodilo, da je obveznost obrazložitve aktov Unije iz člena 296, drugi odstavek, PDEU bistvena postopkovna zahteva, ki jo je treba razlikovati od vprašanja utemeljenosti obrazložitve, ki je del vsebinske zakonitosti spornega akta (glej sodbo z dne 17. septembra 2015, Total/Komisija, C-597/13 P, EU:C:2015:613, točka 18 in navedena sodna praksa).
- 117 Iz tega izhaja, da pri preučitvi drugega vprašanja ni bil ugotovljen noben dejavnik, ki bi vplival na veljavnost sklepa z dne 3. julija 2014.

Tretje vprašanje

- 118 Glede na odgovor na drugo vprašanje na tretje vprašanje ni treba odgovoriti.

Četrto, peto in šesto vprašanje

- 119 Predložitveno sodišče s četrnim, petim in šestim vprašanjem, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, prvič, ali je treba člen 108(3) PDEU razlagati tako, da nasprotuje izvajanju jamstvene sheme iz postopka v glavni stvari, in drugič, ali je sklep z dne 3. julija 2014 v nasprotju s to določbo, in sicer glede datuma, za katerega Komisija šteje, da je bila nanj izvedena državna pomoč, ki jo je ugotovila.
- 120 Opozoriti je treba, da je v členu 108(3), prvi stavek, PDEU določena obveznost držav članic, da priglasijo načrte za dodelitev ali spremembo pomoči. V skladu s členom 108(3), zadnji stavek, PDEU država članica, ki namerava dodeliti pomoč, ne sme izvajati predlaganih ukrepov, dokler v navedenem postopku ni sprejet dokončen sklep Komisije. Namen prepovedi iz te določbe je zagotoviti, da pomoč ne učinkuje, dokler Komisija nima na voljo razumnega roka za podrobno preučitev načrta, in če je to potrebno, za uvedbo postopka iz člena 108(2) PDEU (sodba z dne 5. marca 2015, Banco Privado Português in Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, točka 57 in navedena sodna praksa).
- 121 Člen 108(3) PDEU tako uvaja preventivni nadzor načrtov novih pomoči (glej sodbe z dne 11. decembra 1973, Lorenz, 120/73, EU:C:1973:152, točka 2; z dne 21. novembra 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, točka 25, in z dne 5. marca 2015, Banco Privado Português in Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, točka 58).
- 122 Iz ustaljene sodne prakse Sodišča je razvidno, da je ukrep pomoči, ki se izvaja v nasprotju z obveznostmi iz člena 108(3) PDEU, nezakonit (sodba z dne 5. marca 2015, Banco Privado Português in Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, točka 59 in navedena sodna praksa).

- 123 V obravnavani zadevi iz točke 1 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 izhaja, da je bila Komisija o jamstveni shemi iz postopka v glavni stvari obveščena šele 7. novembra 2011, torej na dan, na katerega je bila prošnja za zaščito kapitala zadrug iz skupine ARCO prek te jamstvene sheme sprejeta s kraljevim odlokom z istega dne.
- 124 Ni mogoče šteti, da je obvestilo v tako pozni fazi prispelo „dovolj zgodaj“ v smislu člena 108(3) PDEU.
- 125 Točka 110 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 – v kateri je navedeno, da so bili elementi, ki tvorijo državno pomoč, prisotni najpozneje ob sprejetju kraljevega odloka z dne 10. oktobra 2011, da pa je prednost, ki jo je ustvarila jamstvena shema iz postopka v glavni stvari, obstajala že 10. oktobra 2008, ko je belgijska vlada objavila sporočilo o uvedbi tega ukrepa – sicer ne omogoča nedvoumne ugotovitve datuma, za katerega Komisija šteje, da je bila nanj izvedena jamstvena shema iz postopka v glavni stvari.
- 126 Vendar je treba – ne da bi bilo treba ugotoviti, ali je bila državna pomoč, ki je bila ugotovljena s sklepom z dne 3. julija 2014, izvedena po prvi objavi v sporočilu belgijske vlade za javnost, 10. oktobra 2008, ali šele s kraljevim odlokom z dne 7. novembra 2011 ali pa na enega od vmesnih datumov, ki jih je navedlo predložitveno sodišče – ugotoviti, ker so upravičenci iz jamstvene sheme iz postopka v glavni stvari pridobili pravico do pristopa k navedeni shemi najpozneje v skladu s kraljevim odlokom z dne 7. novembra 2011, da je obvestilo o tej shemi na zadnjem navedeni datum vsekakor prispelo, ko je bila ta shema v že poznejši fazi od načrta v smislu člena 108(3) PDEU. Zato je bilo, kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 118 sklepnih predlogov, kršeno načelo preventivnega nadzora Komisije.
- 127 Iz tega izhaja, da je Komisija lahko v točki 143 obrazložitve sklepa z dne 3. julija 2014 vsekakor upravičeno ugotovila, da je Kraljevina Belgija jamstveno shemo iz postopka v glavni stvari „nezakonito izvedla v nasprotju s členom 108(3) [PDEU]“.
- 128 Ob upoštevanju vseh navedenih preudarkov je treba na četrto, peto in šesto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 108(3) PDEU razlagati tako, da nasprotuje jamstveni shemi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ker je bila ta shema izvedena ob kršitvi obveznosti, ki izhajajo iz te določbe.
- 129 Pri preučitvi teh vprašanj ni bil ugotovljen noben dejavnik, ki bi vplival na veljavnost sklepa z dne 3. julija 2014.

Stroški

- 130 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. Člena 2 in 3 Direktive 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zajamčenih vlog, kakor je bila spremenjena z Direktivo 2005/1/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2005, je treba razlagati tako, da državam članicam ne nalagata, da sprejmejo jamstveno shemo deležev registriranih zadrug, ki delujejo v finančnem sektorju, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, pa tudi ne nasprotujeta temu, da država članica tako shemo sprejme, če ta shema ne ogroža praktične učinkovitosti sistema zajamčenih vlog, katerega uvedbo ta direktiva nalaga državam članicam, kar mora preveriti predložitveno sodišče, in če je ta shema v skladu s Pogodbo DEU, zlasti s členoma 107 in 108 PDEU.

2. Pri preučitvi vprašanj za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Grondwettelijk Hof (ustavno sodišče, Belgija), ni bil ugotovljen noben dejavnik, ki bi vplival na veljavnost Sklepa Komisije 2014/686/EU z dne 3. julija 2014 o državni pomoči SA.33927 (12/C) (ex 11/NN), ki jo izvaja Belgija – Jamstvena shema, ki štiti deleže posameznih članov finančnih zadrug.
3. Člen 108(3) PDEU je treba razlagati tako, da nasprotuje jamstveni shemi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ker je bila ta shema izvedena ob kršitvi obveznosti, ki izhajajo iz te določbe.

Podpisi